

Cháu Nội, Cháu Ngoại

Chàng TÔN

Sáu bảy mươi tuổi đầu, độ dày tuổi tác cũng khá cộm, kinh nghiệm sống ở đời thừa mứa, ấy vậy mà vẫn "thua" những trẻ thơ, cháu chắt trong nhà. Ngay như thi hào Tây, Victor Hugo ở tuổi 68, cũng đã tự thú:

Một đứa cháu đã làm tôi ngớ ngẩn,
Ấy vậy mà tôi có đến những hai,
George dẫn đường, còn Jeanne là ánh sáng,
Lên tiếng gọi là tôi đã vội vàng,
Dù George vừa lên hai, Jeanne, mười tháng^{1[1]}.

"Thua" đây dĩ nhiên là không phải thua tài, thua trí mà thua vì đã nặng lòng thương con mên cháu, tình cảm lấn lướt, đuổi lý trí đi chỗ khác chơi. Dẫu biết rằng trong hành động bình vực và che chở cháu nội, cháu ngoại, tuổi già có chỗ thiên vị, có phần nào đi lệch lẽ phải ở đời, nhưng vẫn cứ làm. Không phải vì ý lại ở tình huống trưởng thượng, cho mình đã lắm tuổi đời muốn làm gì thì làm, nhưng vì cung yêu và nuông chiều thế hệ kế thừa. Một hành động sai quấy của bé thơ làm cho ba mẹ bức mình, muốn trừng trị rắn đe, đề phòng những tái phạm leo thang, thì lại bị ông bà can ngăn vì cái mếu thảm thương của bé làm động lòng trắc ẩn. Một cặp môi mếu máo trên một gương mặt bụ bẫm dễ thương, lại điểm xuyết thêm vài ba giọt lệ long lanh ở đôi mắt ngây thơ rất dễ làm cho lòng trần già cõi mềm yếu. Như chừng muốn bảo với con cái "hay bây giờ cho tội tình của bé vào trương mục của ông bà đi". Con cái, nể tình người già, cao tuổi, dẫu cho chín giận mười hờn cũng phải nương tay vì thẳng mực tàu lại đau lòng gỗ.

Chuyện kể rằng một hôm nào đó bé Jeanne bị phạt nhốt phòng tối và phải ăn bánh mì nhạt. Nhà đại thi hào kia, cảm lòng không đậu bèn len lén tuần cho cháu nội một hũ mực. Thế là những người xung quanh lên án, cho rằng đã phạm luật chơi, làm cho trẻ con dễ ngươi, lờn mặt, khó chỉ huy. Ông nội nhìn nhận mình sai quấy, nhưng vì quá thương cháu nên đã bạo gan "phá rào kềm gai", bất chấp miệng đời, để cho cháu mình được thoải mái trong hình phạt. Hay là để cho ông nội lãnh hình phạt kia thay cháu vậy? Thế là từ đôi môi mếu máo kia, một giọng nói ngây thơ dễ thương thì thào: "Con sẽ đem mực cho ông nội"^{2[2]}. Ôi một câu nói trẻ con, ngây thơ và ngay tình, như một phản ứng tự nhiên trong một trò chơi, mà làm cho lòng già chấp cánh bay bổng lâng lâng, có tắt thở cũng mỉm cười!

Có trường hợp, bé bị rầy la, bé ăn tát tai, bé lãnh cây roi vào đít, bé chịu hình phạt là ông bà cứ ngồi chết trân, gián tiếp chịu đựng cho bé, chẳng dám mở miệng, hờ môi khuyên can hay bênh vực. Lòng già yên lặng mà đau đớn khôn cùng. Cẩn rằng chịu đựng để cho ba mẹ răn dạy con cái, trong chiều hướng:

Thương con cho roi, cho vọt
Ghét con cho ngọt, cho bùi.

Chờ cho tình hình lắng dịu mới lảng lảng ôm cháu vào lòng mà xuýt xoa vỗ về, nói phải nói trái, những mong chia sẻ nỗi niềm đau đớn kia. Trong bối rối hoang mang, coi như là chỗ dựa yêu thương đã tạm mất đi - vì roi vọt bị kể như là ghét bỏ - có được một nguồn an ủi cảm thông thì không còn gì êm ái cho bằng, đối với tuổi thơ.

Qua tình thần trong trắng, nhạy cảm với yêu thương, bé thơ dễ đầu hàng tình cảm nên ngày này qua ngày khác, coi ông bà là một vùng an náu an toàn nhất, mỗi khi có trận phong ba. Tình hình này gây khó khăn

^{1[1]} *Moi qu'un petit enfant rend tout à fait stupide,
J'en ai deux ; George et Jeanne ; et je prends l'un pour guide
Et l'autre pour lumière, et j'accours à leur voix,
Vu que George a deux ans et que Jeanne a dix mois.
"George et Jeanne" (L'art d'être grand-père) V. Hugo*
^{2[2]} *"Jeanne était au pain sec" (L'Art d'être grand-père) V. Hugo*

trở ngại không ít trong việc răn dạy trẻ con của mẹ cha vì dù sao cũng có sự nể nang, e ngại chuyện bút mây động rừng. Mà phương pháp dạy dỗ con cái theo lối tiên tiến Âu-Mỹ khác cung cách cổ điển Việt Nam khá nhiều. Chưa tới giờ bú mà bé khóc thì tha hồ mà khóc, bố mẹ cứ giữ nguyên tắc "giờ là giờ", trong khi ông bà thì bồn chồn, xót xa. Dạy dỗ con cái không mấy khi vận dụng hình phạt thể xác mà áp dụng phương thức dụ dỗ, không như phương thức cổ điển. Thời buổi tiên tiến, chồng vợ đều đi làm, đầu tắt mặt tối, nếu cứ phải chạy theo nhu cầu không thiết thực của trẻ thơ thì làm gì còn đủ thời gian. Chỉ có ông bà, thừa mứa thì giờ, ăn rồi ngồi không, mới xiêu lòng nuông chiều những nũng nịu của bé thơ. Cho nên cháu nội, cháu ngoại gì cũng thích chạy theo ông bà, dựa vào ông bà, một tình hình lắm khi gây khó khăn cho bậc cha mẹ trong việc dạy dỗ trẻ con. Tình cảm ông bà được vuốt ve, mơn trớn vì cảm thấy được yêu thương và quý mến, còn có người cầu cạnh đến thân già.

Nhưng dưới những đóa hồng xinh tươi, thiên kiều bá mị, than ôi, lại đầy đầy gai góc. Thấy ông bà bao che, đùm bọc, bé thơ cảm thấy có một lá chắn nên dễ khinh thường sự răn dạy của mẹ cha. Mà trong xã hội tạm cư, tri thức của thế hệ già nua chuyển biến chậm hơn đà tiến của môi trường xung quanh hàng bao nhiêu bước. Ngày một ngày hai, sống dưới mái trường nhiều hơn vui chơi với ông bà, lần hồi xa lạ với "tiếng nước tôi" của ông bà, trẻ em từng bước một kính nhi viễn chi lão ông lão bà vì khó trao đổi. Lòng già âm thầm cảm thấy bị bỏ rơi nên xốn xang, bứt rứt, tiều tuỵ và ngậm ngùi cho một thời đã qua!

Có những trường hợp xây dựng bé bằng tiếng nói quê hương thì bé cứ lúng lờ, nhưng với ngôn ngữ địa phương thì phản ứng cấp thời. Chừng như đầu óc của bé còn phải trải qua bao nhiêu trang từ điển. Ông bà thương yêu trẻ thơ ngàn ấy và ngược lại các cháu cũng quý mến ông bà không ít, thế nhưng có lúc, có khi ông bà bảo ban thì các cháu cứ lơ lơ như không. Trầm trọng lắm thì các cháu băn khoăn giải thích, bằng ngoại ngữ, với nhiều hối hận là vì các cháu không hiểu được hết tiếng Việt Nam! Những cố gắng để cho bé thơ giữ gìn tiếng nói quê hương nay đã thành công dã tràng. Thế là có một mảng không gian đã tiêu tan, biến thành mây khói và cứ lùi xa và lùi xa... Bấy giờ, ông bà sẽ nhận chân ra rằng mình chỉ là mặt trời về chiều sau bức màn mây mỏng, là bóng đêm của một định mệnh nhợt nhạt đang đổi sắc phai màu để mờ dần và mờ dần, nhường chỗ cho một bình minh rạng rỡ huy hoàng.

Thôi thì nhập gia tùy tục, nhập giang tùy khúc, cứ để cho nỗi niềm tự ái của người cao niên bằng lòng với cái tốt thiểu, chấp nhận tình cảm yêu thương của các cháu qua tiếng nước người, tuy xa lạ với thính giác, nghe chẳng mấy du dương trân quý, không nói lên trọn vẹn ý nghĩa mến thương truyền thống, nhưng cũng là thương yêu. Mằn rảnh chù, vì mức đến của các cháu lại là điểm khởi hành của tuổi già để đi vào quá khứ trước mặt thì hai thế hệ dễ gì gặp nhau. Nếu biết nhìn xuyên qua tương lai của bé thơ để thấy được tương lai của chính mình thì tuổi già sẽ cảm thấy vô vàn hạnh phúc. Biết mình hạnh phúc đã là hạnh phúc rồi cần gì phải đòi hỏi cụ thể. Cứ nhặt nhạnh từng niềm vui sướng nho nhỏ bên các cháu, cứ thấy tuổi già còn có ích cho cháu con, cứ coi như rút tia được những bài học quý giá qua từng bước đi chập chững kia để dựng nên một kho tàng vô giá cho tuổi già thì ông bà sẽ có được những chuỗi tháng năm thanh thản của một thời đẹp nắng, trời trong xanh, mây trắng toát, chẳng khác gì cõi tiên bồng trong thiên hạ trần ai. Bấy giờ, sẽ không còn cảnh: "*Cháu bà nội, tội bà ngoại*" hay "*Cháu bà ngoại, hại bà nội*" gì hết. Còn chẳng, chỉ là hạc nội, mây ngàn, lưng trời cánh vạc bay xa... thật xa.

Chàng TÔN